OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Lausunto

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
LsN Niklas Vainio

Hallintovaliokunnalle

11.9.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain 50 §:n muuttamisesta (HE 117/2026 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikon asiasta.

Oikeusministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Virkamieslain ja turvallisuusselvityslain välinen suhde

Valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetään valtion virkasuhteista. Lain 8 c §:n mukaan viranomaisen on nimitysharkinnassa otettava huomioon nimitettävän tai tehtävään määrättävän nuhteettomuus sekä varmistettava, ettei hänellä ole virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaista hoitoa vaarantavia sidonnaisuuksia ja että hänellä on muissakin suhteissa edellytykset hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Vaatimus palautuu perustuslain 125 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Virkamieslaissa on tunnistettu, että turvallisuusselvityslaissa säädetty henkilöturvallisuusselvitys on yksi keino selvittää henkilön nuhteettomuutta ja muita 8 c §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Nyt käsiteltävän esityksen mukaan virkamieslain 19 a §:n 1 momentissa säädettäisiin vastaavasta lähtökohdasta palvelussuhteen aikana.

Turvallisuusselvityslain (726/2014) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia ennakolta ehkäistä toimintaa, joka voi vahingoittaa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, Suomen kansainvälisiä suhteita, yleistä turvallisuutta tai muuta niihin

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

verrattavaa yleistä etua taikka erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua taikka edellä tarkoitettujen etujen suojaamiseksi toteutettavia turvallisuusjärjestelyjä. Lain 19–21 §:ssä säädetään tehtävistä, joissa työskentelevästä tai johon valittavasta henkilöstä voidaan tehdä henkilöturvallisuusselvitys. Virkamiehiin soveltuu muun muassa 19 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan selvitys voidaan tehdä virkamiehestä muun ohella sillä perusteella, että hän hoitaa sellaisia tehtäviä, joissa hän salassa pidettäviä tietoja paljastamalla tai muulla lainvastaisella teolla voi merkittävällä tavalla vaarantaa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, kansainvälisiä suhteita, poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua tai yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja taikka mainittujen etujen suojaamiseksi toteutettuja turvallisuusjärjestelyjä. Siltä osin kuin virkamiehen tehtävä ei kuulu lain 19–21 §:ssä säädettyihin, turvallisuusselvitystä ei voida tehdä. Yli 40 %:lla valtion virkamiehistä on voimassa oleva turvallisuusselvitys (vuoden 2024 tieto).

Henkilöturvallisuusselvitys tehdään tarkastamalla henkilöä koskevat rekisteritiedot (muun muassa poliisin rekisterit, rikosrekisteri ja suojelupoliisin tiedustelutiedot) lain 4 luvussa säädetyllä tavalla sekä tarvittaessa haastattelemalla selvityksen kohdetta hänen yleisistä olosuhteistaan, ulkomailla oleskelustaan, ulkomaansidonnaisuuksistaan ja muista sellaisista seikoista, joilla on erityistä merkitystä arvioitaessa hänen riippumattomuuttaan ja luotettavuuttaan muutoinkin selvityksen perustana olevan tehtävän kannalta. Selvityksen tekee pääsääntöisesti suojelupoliisi ja Puolustusvoimien osalta Puolustusvoimien pääesikunta. Turvallisuusselvityksen laatinut viranomainen ilmoittaa selvityksen lopputuloksesta hakijalle. Turvallisuusselvitys ei sido sitä, jonka käyttöä varten selvitys on laadittu eikä selvitykseen saa sisällyttää viranomaisen arviota selvityksen kohteena olevan henkilön nuhteettomuudesta, luotettavuudesta tai sopivuudesta virkaan tai tehtävään. Työnantajaviranomainen käyttää saatuja tietoja osana omaa arviointiaan esimerkiksi virkanimitystä tehtäessä.

Viranhakuilmoitus (6 c §)

Esityksessä ehdotetaan muutettavan valtion virkamieslain (750/1994) 6 c §:ää siten, että viranhakuilmoituksessa olisi ilmoitettava, edellyttääkö viran tai virkasuhteen tehtävien hoitaminen turvallisuusselvityslain (726/2014) 4 luvussa tarkoitettua henkilöturvallisuusselvitystä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että joitain poikkeuksia lukuun ottamatta laissa ei ole säädetty velvollisuudesta hakea henkilöturvallisuusselvitystä vaan

pääsääntöisesti kukin viranomainen harkitsee tarpeen hakea henkilöturvallisuusselvitystä eri tehtävien osalta. Oikeusministeriön käsitys on, että esityksessä viitataan viranomaisen tekemään harkintaan siitä, että kyseisen tehtävän luonne huomioon ottaen turvallisuusselvitystä voidaan edellyttää.

Henkilöturvallisuusselvityksen hakeminen (19 a §)

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi valtion virkamieslakiin uusi 19 a §. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin virkamiehen nuhteettomuutta ja riippumattomuutta koskevista edellytyksistä. Toisessa momentissa säädettäisiin: ”Viranomainen voi 1 momentissa säädetyn varmistamiseksi hakea henkilöturvallisuusselvitystä turvallisuusselvityslain 19–21 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä työskentelevistä virkamiehistä turvallisuusselvityslaissa säädetyn mukaisesti.”

Esityksen perusteluiden mukaan säännöksessä annettaisiin työnantajana toimivalle virastolle mahdollisuus hakea edellä 1 momentissa kuvattujen edellytysten varmistamiseksi henkilöturvallisuusselvitystä myös palvelussuhteen aikana niissä turvallisuusselvityslain 19–21 §:n mukaisissa tehtävissä työskentelevistä virkamiehistä, joiden osalta se on turvallisuusselvityslain mukaan mahdollista.

Oikeusministeriön käsitys on, että säännöksellä pyritään selkiyttämään virkamiehen ja työnantajaviranomaisen välistä oikeustilaa. Esityksellä ei siten luotaisi uutta perustetta hakea henkilöturvallisuusselvitystä. Tarkoitus ei ole myöskään muuttaa tai lisätä virkamiehen virkavelvollisuuksia. Valiokunnan olisi perusteltua kiinnittää näihin kahteen asiaan huomiota mietinnössään.

Turvallisuusselvityslakia koskeva ehdotus

Esityksen mukaan turvallisuusselvityslain 50 §:ää muutettaisiin siten, että turvallisuusselvitysrekisteristä voitaisiin luovuttaa aiempaa laajemmalle viranomaisjoukolle tietoja turvallisuusselvityksen hankkimisen arviointia varten. Käytännössä kysymys on sen tiedon luovuttamisesta, onko henkilöstä tehty sellainen voimassa oleva henkilöturvallisuusselvitys, jonka mukaan ei ole ilmennyt henkilön luotettavuuden kannalta kielteisiä tietoja. Tiedon perusteella viranomainen voi pyytää suojelupoliisilta liittymistä aiemmin tehtyyn selvitykseen, jolloin uutta selvitystä ei tarvitse tehdä. Sääntelyn tarkoituksena on nopeuttaa ja vähentää uusien selvitysten hakemista henkilöistä, joista on jo olemassa

voimassa oleva selvitys. Muutos helpottaisi ja tehostaisi turvallisuusselvitysten käyttämistä viranomaisissa. Rekisteristä ei luovutettaisi henkilöä koskevia muita tietoja, esimerkiksi rikosrekisteritietoja.

Turvallisuusselvityslaki kuuluu oikeusministeriön valmisteluvastuulle. Oikeusministeriö on osallistunut säännöksen valmisteluun ja pitää ehdotusta perusteltuna.